

CAPUT I.

DESCRIPTIO PLANTÆ.

Kώρειον Græcorum, cicuta Latino-
rum, plantæ genus est ex clas-
se naturalium belliferarum, pentandria,
digynia. Syst. Sex. CL. Linn.

Cicuta nostra a botanicis definitur,
planta caule procero ferulaceo, gla-
bro, crasso, intus inani, nonnullis
fubrumentibus maculis consperso; supra
tres non raro cubitos assurgens, cujus
fastigia umbellæ occupant, involucro

polyphyllo universali ac partiali sufful-
tæ. Umbellulas flosculi componunt, pen-
tapetali, petalis inflexo cordatis stami-
nibus quinque simplicibus, antheris
subrotundis, ac stylis duobus reflexis
donati.

Singulo flori succedit semen subro-
tundum, striatum, bipartitum, cujus
partes fere hemisphæricæ, hinc con-
vexæ, illinc planæ existunt.

Radix est dodrantalis, candida,
crassitudinis digiti.

Tota herba ingratum, foetidum spi-
rat odorem, & nonnihil cantharides
redolet.

Planta hæc mox definita multum
hallucinari fecit botanicos, ita, ut ve-
nenatissima illa veterum cicuta, qua
Socratem e medio sublatum Plato refert

mi-

DESCRIPTIO PLANTÆ. 7

minime esse videatur. Unde & quædam inter eos controversia de nominis definitione certa exorta est.

Bauhinus in suo Pinace. 160. Cicutam vocat majorem.

Clusius hist. 2. p. 200. cicutariam majorem vulgarem nominat.

Royen Lugd. bat. 107. conium appellat.

Tournefort. in element. bot. 160. cicutam dicit.

Linnæus, rei botanicæ in ordinem inconcussum redigendæ studiosissimus, omnem movisse videtur lapidem: duo nimirum distincta genera, ex duabus hucusque nomine confusis plantis, conio nempe, & cicuta creavit, ac singulum genus caractere proprio distinctivo essentiali dotavit, ita; ut uni ge-

neri, cujus qualitatem in sua mat. med. p. 43. venenatissimam dicit, nomen genericum cicutæ sub sequenti definitione reliquerit.

Cicuta umbellis, folio oppositis, petiolis marginatis, obtusis; fructu subovato - fulcato. syst. Nat. Tom. II. p. 960.

Et hæc est fium erucæ folio Bauh. pin. 154, quam Linnæus pro sua cicutâ Officinali habet.

Plantæ vero, quæ tam nostris, quam & multarum regionum officinis sub nomine cicutæ communis venit, cujus & nunc qualitatem describere mens est, Linnæus nomen conii subsequenti definitione imposuit.

DESCRIPTIO PLANTÆ. 9

Conium caule maculato, femine subglobofo, quinqueftriato, utrimque crenato. syst. Nat. Tom. II. p. 956.

In locis tam ficcis, & aridis, quam uliginosis, planta hæc provenit: sed ad vires dijudicandas indifferens esse minime videtur, e quali solo averruncata ad usum medicum adhibeatur; an ex humido, aut sicco? plantæ enim, & præsertim umbelliferæ, quoad locum valde variant, ita, ut in sicco aromaticæ, calefacientes, in humido acres evadant.

Locus ficcus sapidiores: succulentus insipidas magis, aquosus sæpius corrosivas reddit. Linn. Phil. bot. p. 283. aphor. 357.

Exemplum habemus in Apio palustri, quod plantæ genus utut acre fit, sola cultura in hortis dulce, ac edule

evadit: verum & dulce hoc apium, factum, in loco uliginoso, ut sibi relictum crescat, teste Rayo in pristinum acre paludapium denuo degenerat.

Confirmatus sum experimento egregii sane botanici Jac. Well. ad nigrum ursum pharmacopæi, qui tenellam conii plantam, ex solo humido evulsam, de industria ollæ imposuit, diligenter coluit: plantula læte, alteque excrevit quidem; sed mutato aliquatenus sapore, longeque alium spirabat odorem.

Quare nullus miror, exoptatum semper adhibita diversa planta, saltem quoad solum diversum, adipisci non posse effectum, cum tantæ non parvi momenti diversitates qualitatum in ipsissima eadem planta obvenire possint.

DESCRIPTIO PLANTÆ. II

Cæterum in colligenda hac planta attentus sit, oportet Rhizotomus; ne chærophyllum temulum Linnæi pro conio aut cicuta nunc descripta colligat. Error enim hic ideo facile contingere potest; quod binæ hæ plantæ quamdam habeant similitudinem, ita, ut non nisi a botanico systematico facile distingui possint.

Definitur vero chaerophyllum temulum: chærophyllum caule maculato, geniculis tumidis. hort. clif, 102.

Myrrhis annua vulgaris, caule fusco. Moris. hist. p. 302.

Crescit hæc planta quoque inter cicutam, ad arvos, vias sepes &c. distinguitur vero his notis.

Cicuta, seu conium involucrum habet polyphyllum ad horizontem positum:

tum : chærophyllum vero involucro gaudet reflexo , concavo ; petalis cordatis , fructu oblongo lævi ; nec odor chærophylli adeo foetidus est , ac conii.

Rogavi expertissimum Jacob. Well, ut examini chemico cicutam subjiceret, annuit ille petitioni, & sequentia obtinuit educta atque producta.

Libra una hujus plantæ balneo arenæ imposita , & gradu caloris valde leni tractata , præbuit primo phlegmatis, aquæ instar limpidi, insipidi, odoris ferme nullius, nisi paulisper fatui, drach. vß. ; hoc phlegma colorem cyaneum nihil prorsus mutabat. Semoto hocce, jam sequebantur phlegmatis parumper colorati, odoris magis fatui, ac nauseosi, saporis valde exigui, & modice tantum empyreumatici, drach.

vjj ß:

DESCRIPTIO PLANTÆ. 13

vjjβ: Verum nec hoc phlegma colorem cæruleum alterabat. Pergebat, gradum ipfissimum caloris per tres horas susten-
tare; cum vero per hoc tempus nil am-
plius prodire vidisset: jam ignem gra-
datim intendebat, & sensim tunc pro-
dibant laticis fusci, graveolentis, spi-
ritus cujusdam animalis instar acris,
odore volatilis, linugam pungentis unc.
iij. drach. iij. Latex hic jam manifeste
erat alcalinus, cujus prima proffillata
drachma colorem violaceum in intense
viridem mutabat, sub hujus spiritus al-
calini continua extricatione sal simul
prodibat alcali volatile copiosum, quod
dedalæis suis ramificationibus latera re-
cipientis undique tegebat; salis hujus
ficci e collo recipientis drach. j. gran.
xx. extraxit reliquum, quod ficcum
exi-

eximere non poterat , aqua prius ponderata eluit , & ponderis drach. jj. gran. xxv. deprehendit , bonam adhuc portionem hujus salis sublimati cum spiritu effundebat , quod in eo disparuit ; nec pondus illius determinare valebat. Jam ultimo sequebantur olei tenacis , crassi , nigerrimi , foetidissimi unc. iß. drachß.

Hæc producta monstrant manifeste plantam hanc totam animale[m] esse , cum nec minimum acidi educti visum sit , quod tamen observatis Cl. Geoffroy valde reluctatur , qui acidum in copia se extricasse ait. Nec video , etsi hæc experimenta cum sicca planta instituta sint , plantam in leni exsiccatione , omne acidum , si quod habet , præter hoc ,
quod

DESCRIPTIO PLANTÆ. 15

quod ad genesin salis alcalini volatilis facit, amittere posse.

Carbo relictus post destillationem levis erat, & pendebat unc. iij. drach. j. quem per duas horas in vase aperto calcinabat; sub qua calcinatione validissima odorem adhuc spirabat urinosum; elixati dein salis alcalini obtinuit drach. iij. terræ vero indissolubilis remansit unc. j. drach. β.

Jactura sub destillatione est unc. j. drach. vij sub calcinatione carbonis unc. iβ. drach. β.